

Fabula non est mendacium

Unzuverlässiges Erzählen in der Epik Virgilius Gleißenbergers

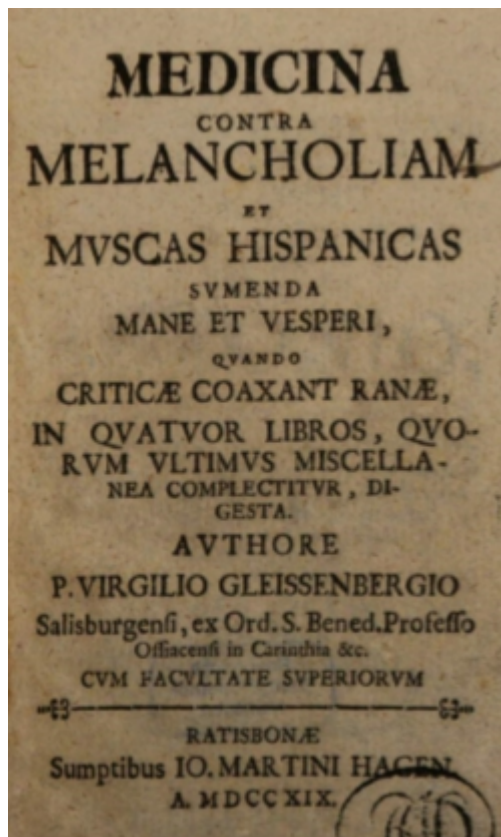
Thomas Lederer (Salzburg)

09.07.2019



Abb. 1: Abt Virgilius Gleissenberger, Porträtdarstellung im Ossiacher Äbtebuch (Museum der Stadt Villach, C 827, S. 133); im Hintergrund die Wallfahrtskirche Maria Elend.

(Geschichtsverein für Kärnten: *Carinthia I*)



(Bayerische Staatsbibliothek)

VIRGILII
GLEISSENBERGII
Ex Ord. S. Benedicti Abbatis
Offiacenſis in Carinthia
DE
BOLESLAO II.
REGE POLONIÆ
OSSIACI PÆNITENTE
LIBRI VI.
POËMA.

242:216 -A

(Österreichische Nationalbibliothek)

(1) Medicina: Aus dem „Paroxismus Planetarum“ (p. 105)

Prælia ne misce, lites & iurgia vita:
Quidquid olet Martem, fuge: nec peregrina vagare[.]
Per loca: Amicitia nullam quoque percutere fœdus.
Nec turbam nimius pete: nec Venus improba mentem
Auferat, aut pictæ ripiat te forma puellæ.

(2) Medicina: „Ferulæ“ (pag. 88)

Dilectam Veneri myrtum, quercumque Tonanti,
Laurentem jactant & tibi Phœbe comam.
Grata Deæ Pacis, Pacis narratur oliva;
Amphytrioniaden populus alta juvat.
Ebrius ac petulans vites amat atque racemos,
Irati Bromius natus ad arma patris.
Quæ tibi proficiant, conducant, sintque saluti;
Sunt natibus ferulæ pigra juvena tuis.

(3) Medicina: „Simia“ (pag. 98)

Quid Dæmon aliud, nisi simia Numinis alti?
Quidquid agit; contra scilicet ille facit.
Dextra sinistra, quadrata rotunda, suprema profunda,
Albæque nigra facit, rectæque curva facit.

(4) Medicina: „Dedicatio“ (fol. 5r)

Reverendissima verò Amplitudo vestra, infulis Pontificalibus coronari pridem dignissima,
hodie amplissimis his præest Montibus, ceu Præses sacri Soractis Apollo, cui datum de ingenii
existimare operibus.

(5) Medicina: „Dedicatio“ (fol. 3r)

. . . Parnassum, ubi nobilissimus tot Comitum, Baronumque flos, & Heroum sanguis in messem
gloriæ, & spem Patriæ adolescit.

(6) Medicina: „Peroratio“ (pag. 56)

Poëta natus finibus Germaniæ,
In Urbe docta, Sal cui nomen dedit,
Pro more gentis læta scribentis suæ,
Et nil timentis (Teuto nam timet nihil,
Præter ruinam cœli & antiquum chaos)
Hæc pauca scripsit: Multa sunt, dum sint bona.

(7) Medicina: „Rixa Wernbergica“ (pag. 124)

Diespiter! fabula non est mendacium. Sub fabuloso conchili, pulchrâ velut matre, pulchrior latet
filia, margarita orbe rarissima, amica veritas.“

(8) Medicina: „Rixa Wernbergica“ (pag. 134)

Finita hac concione Theologus in templum, Mathematicus subridens in editam turrim, Poëta cum
stomacho in hortum concessit. Ego remotâ cortinâ progressus, folia sequentia ventis per aulam
raptata levavi, quæ, quòd Gnomonica quædam præcepta complectantur, Mathematico aulam
deserenti é manibus diffluxisse reor.

(9) Boleslais: „Praefatio et argumentum“ (pag. 9–10)

Lapis quoque sepulchralis insertus muro, cui equa phalerata cum sella nuda incisa, grandibus per limbum insculptis litteris: REX BOLESLAUS POLONIAE OCCISOR S. STANISLAI EPISCOPI CRACOVIENSIS: Imminet sepulchro facti totius memoria antiquo penicillo ducta, hodiè instaurata. Facti testes, quorum complures in chronico nostro adducuntur, recensere supervacaneum censeo: loquitur pro piissimo Rege lapis sepulchralis, testis utique solidus, & omnium gravissimus.



(wikimedia commons)

(10) Boleslais: „Author“ (pag. 12)

Intimandum Lectori Amico, Abbatis nomen, sub quo Boleslaus II. Ossiaci vixit, temporum injuriâ periisse: Undè alius Wernerus nomine, ætate quidem inferior, utpote qui A. C. 1300. obiit, divinis tamen prodigijs clarissimus, atque adeo clara etiam posterorum memoria dignus subrogandus fuit. De quo Lectorem non eruditum, sed Poëticiæ Libertatis fortè minus peritum commonendum censeo.

(11) Boleslais: „Liber III“ (pag. 54–55)

Plurima jam posito meretrix effræna pudore
Ambulat, & vulgò quovis mercabilis ære est.
Hæc ubi percipiunt castris, veniamque migrandi
Nec quicquàm exorant, cur non Rex maxime tentent
Ad Patrios remeare Lares, læsumque tueri
Conjugij, factæ post otia pacis, honorem?
Quin etiam insontes umbrosæ carcere noctis
Mergere te Matres, thalamisque avertere nuptas,
Christinamque viro.

(12) Boleslais: „Liber III“ (pag. 66)

Dixit, & antiquo declinat lumina somno.
Nec mora: cum functo Præsul pia verba precatur
Hausit humus tumbam, vestigia nulla videntur
Vulneris in tellure, suâ stat mole sepulchrum.

...

Turba metu expavit manifesto territa cœli
Prodigio, & Lechicas rumor circumvolat urbes
Voce Stanslai [*sic*] Petrum remeâsse sepultum.

(13) Boleslais: „Liber III“ (pag. 31–32)

Semi-Deūm sanguis, flos Martie, gloria Regni,
Lecta corona ducum: bellorum fulmine mundum
Quæ, si fata velint, sit & hæc sententia cælo,
Concutiat terrasque omnes sibi subdat, & æquor!
Nil antiqua moror, Lechici confinia Regni
Didita quàm fuerint, quo Marte Borysthenis unda
Perdomita infixas duro tres ære columnas
Littore sustentet, Proavi quas dextera nostri
Imposuit, memoresque suæ nos esse minores
Virtutis voluit: scelerata in prælia Russos
Surgentes temerè magnâ dum strage cecidit.

(14) Boleslais: „Liber IV“ (pag. 101)

Neque nunc est hora canendi
Nostra<, > Storax[,] inquit, frigescere fercula possent.
Tum rursus ad veteres gnauus convertitur artes:
Obsuffarcinamicti!
Non procul â portâ suspensus prominet asser,
Quo noctu audaces nequeunt ascendere mures:
Quærite, siccatus fumo de carne suilla
Westphalicus peraso, & farcimina longa quiescunt.

(15) Boleslais: „Liber IV“ (pag. 106)

Fessa Boleslaus dederat quoque lumina somno:
Ecce soporato nigræ ad connubia noctis
Sacra Stanislai thalamo coràm adstitit umbra:
Nubila frons, & læta parùm: non aurea velat
Mitra caput, lævam lituus neque gemmeus implet;
Sed ferrum crudele manu premit, impia collo
Vulnera quod dederat, cædis monumenta infandæ.

(16) Boleslais: „Liber IV“ (pag. 107–108)

Dixit, & in vacuas cum somno vanuit auras.
Incipit, intereà obscurum lucescere cælum,
Atque in cœruleum præceps ruere Oceanum nox:
Membra Boleslaus thalamo levat, hæret imago
Præsulis, & vultum, & gestus, & verba loquentis
Percipit: ex speculis veluti simulacra resultant,
Ac voce veluti impactæ responsat imago
Rupe cava, & functi ex scopulo redit umbra sonoris:
Talis adest Præsul, laterique hætere loquique
Verbaque, quæ prompsit, verbis firmare videtur

